

KELİME KELİME ÇEVİRİ ANLAMI ANLAMINA BİR ÇEVİRİDİR

WORD-FOR-WORD TRASLATION IS A SENSE-FOR-SENSE TRANSLATION

Faruk GÜRBÜZ*

ÖZET: Dil ve çeviribilim terimlerinin net mesajlar vermediğini söyleyebiliriz. Böyle kapalı ve yoruma müsait olanlardan birisi de *kelime kelime çeviri* terimidir. Bu terim, *anlamı anlamına çevirinin* karşıtı olarak tanıtılır. Oysa bütün çeviriler anlamı aktarmaya matuftur. Bizce anlamı anlamına çeviri niyetin, kelime kelime çeviri ise temel anlamın çevirisidir ve bu çeviriler böyle adlandırılmalıdır. Bu makalede böyle bir terimleştirme problemini tartışacağız.

Anahtar sözcükler: Anlamı anlamına çeviri, çeviribilim, kelime kelime çeviri, terim.

ABSTRACT: We can say that terms of language and translation studies do not give clear messages. Such one of the vague and obscure terms is also the term of *word-for-word translaition*. This term is introduced as an the opposite of the sene-for-sense translation. However, all translations are made to convey meaning. According to us sense-for-sense translaition is translation of intention and word-for-word translation is the translation of the dictionary meaning and this translation should be named like this. In this article we will discuss such a problem of nomenclature.

Keywords: Sense-for-sense translaition, translation studies, word-for-word translation, term.

1. GİRİŞ

Çeviribilim terimleri, muhataplarına pek net mesajlar vermez. Bu sebepten ötürü bu bilim dalı, hem kendisine ilgi duyanlara hem kendisi üzerinde çalışma ve inceleme yapan bilim insanlarına kapılarını kolaylıkla açmaz. Çünkü çeviribilim alanında terim yapma faaliyetleri oldukça şahsi ve hatta keyfidir. Bu gün çeviribilim terimce dağarcığında gördüğümüz çoğu terimler çeviri öğelerdir. Mesela İngilizce bir çeviribilim terimi olan *competence* çevrilerek Türkçeye *edinç* terimi elde edilmiştir.

Terimlerin çeviri öğeler şeklinde kazanılması bir dereceye kadar makul karşılanabilir; ancak yabancı bilim insanlarının kendi dil ve hayal güçlerinin imkânlarıyla üretmiş oldukları bir terim karşılığında yeni kelimeler yaparak terim oluşturmak pek faydalı sonuçlar vermemektedir. Çünkü yeni icat edilen bir terimin tanınıp kabullenilmesi hem uzun zamanlar almakta hem de bir kelimenin kökü ve yapım ekleri arı Türkçe olmakla o kelime Türkçeye uygun bir nitelik kazanmamaktadır. Bir kelimenin Türkçe olabilmesi için onun aslen Türkçe olması yanında bir de o kelimenin anlamı üzerinde millî bir mutabakatın eskiden beri var olmuş olması gerekmektedir. Bu mutabakat sağlanamazsa o kelime ya ölü doğmuş veya diğeri bir ifadeyle, doğarken ölmüş olur.

Mesela yeni türetilmiş *sözcelem* teriminin kök ve yapım ekleri öz Türkçe olmasına rağmen, anlamı üzerinde henüz millî ve ilmî bir mutabakat oluşmadığı için bu terimi ilk oluşturandan başka kimse tanımamakta, bilmemekte ve anlamamaktadır. Onu anlamak için artık onun sözlüklere girmesini beklemekten başka çare yoktur. Dil felsefesi sözlüğüne bakınca *sözcelem* terimini orada “İletişim etkinliği içinde belirli bir dilsel iletide bulunmak için kullanılan tümce. Bkz. ileti.” (Altınörs, 2000, s. 73) şeklinde tanımlanmış olarak görürüz. Bu

* Doç. Dr.,Erzincan Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, faruk_gurbuz@hotmail.com

tanıma göre sözcelemin *cümle* olduğu kanaatine varırız. Arapçadan alınma “cümle”nin, Arapça olduğu için, *tümce* ile değiştirilerek Türkçeleştirildiğini biliyoruz. “Tümce” bir terim olarak tuttu; ancak, mademki artık tümce var, niçin Türkçeleştirilmiş bu kelime karşısında daha yenisi ve anlaşılması olan “sözcelem” yapılmıştır? Demek ki “tümce” “sözcelem”i karşılamıyor. Peki, ama sözcelem neyi karşılıyor? Hangi kelimeyi karşılamak için bu kelimenin yapılmasına ihtiyaç duyulmuştur?

Aynı sözlükte “sözcelem”in İngilizce karşılığının “utterance” (s. 73) olduğunu görüyoruz. İngilizce olan bu kelimenin anlamını araştırınca da *utterance*’in cümle anlamına gelemeyeceğini anlıyoruz. Çünkü bu kelime İngilizcede “İfade; ses çıkarma; söz: to give ~ to one’s feelings, hislerini sözle ifade etmek.” (Alderson ve İz, 1980, 782) anlamlarına gelmektedir. Bir insan his ve meramını bir kelime ile de bir grup, bir tamlama, bir veya birkaç cümle ile de anlatabilir. Demek ki “sözcelem” kısaca “söz” karşılığında türetilmiş bir kelimedir. O hâlde artık “söz” kelimesine “gibi” anlamı katan “+CE” isimden isim yapma eki niçin eklenir? Batılıların “utterance” terimini bütünüyle karşılayan bir kelitemiz var; o da “söz”dür. Söz kelimesine “+Ce” isimden isim yapma ekini ekleyip sonra da ona “Dilin, konuşmada söze başlama ile ilk suskunluk arasında kalan tek bir sözcükten cümleler tutacak kadar uzun olabilen bölümü; yazıdaki paragrafın, konuşmadaki karşılığı.” (Çağbayır, 2007, IV, 4327) şeklinde bir anlam yükleniyor. Aynı anlam bütün Türklerce anlaşılan “söz” kelimesine de yüklenebilirdi ve “söz” kelimesi hiçbir yapım eki almadan terimleştirilebilirdi ve söz pekâlâ bu anlamı karşılayabilirdi. Oysa “söz” isim köküne eklenen “+Ce” yapım eki ona benzerlik, gibilik anlamı kattığı için söz kelimesi “söz gibi” bir anlam kazanıyor ve bu anlam zihinlerde karışıklıklar oluşturuyor. Çünkü “sözce” ile kastedilen söz gibi bir şey değildir. Sözce ile söz kast edilmektedir. Üstelik söz bir paragraf değildir. Sözce de... Bu durumda paragraflardan oluşmuş bir metin bile “söz” sayılabilir ve ona da “sözce” demek gerekir.

Aynı şekilde bir çeviribilim terimi olan “competence”ı karşılamak için “et-“ fiil köküne fiilden isim yapma eki olan “-(i)nc” eki getirilerek elde edilen “edinç” teriminin de net bir mesaj verdiği, zihinlerde somut bir anlam oluşturduğu söylenemez. Çünkü “edinç” kelimesi yenidir ve bu kelimeyi bizzat yapmış olan birkaç çeviri bilimciden başkası anlayamaz. TDK’nin sözlüğünde “edinç” “Edinilen şey veya şeyler, müktesebat” (Parlatır, Gözaydın, Zülfikar, 1988, I, 672) şeklinde açıklanır. Bu kelime anlaşılmasını kendisine değil, müktesebat kelimesine borçludur. Çünkü müktesebat Arapçadan alınma bir kelime olmasına rağmen eski, yerleşmiş ve anlamı hakkında üzerinde mutabakat oluşturulmuş bir kelimedir ve kazanımlar anlamına gelir. Ancak bu kelimenin çeviribilim bağlamında bu anlama geldiğini kolaylıkla söylemek pek mümkün görünmüyor.

Berk (2005) terimcesinde edinç terimini şöyle açıklar:

Edinç (İng. *competence*, Alm. *Kompetenz*). Gideon Toury (1980, 1995) tarafından çeviri uygulamasının belli yönlerini araştırmak için kullanılan bir terim. Noam Chomsky’den etkilenen Toury çeviri edincini, çevirmenin çeviri çözümleri üretirken başvuracağı dilsel, ama aynı zamanda biçimsel ve yazınsal olabilen kaynaklar olarak niteler. Toury ayrıca çeviri edincinin ancak bilinçli bir eğitim ve deneyimle kazanılabileceğine işaret eder ve doğal çevirmenlikten asıl çevirmenliğe ancak bu şekilde geçilebileceğini öne sürer. Çeviri edinci olası çeviri çözümlerinden biridir ve bu yönüyle betimleyici değil, kuramsal bir bakış açısıyla incelenmelidir.” (s. 118-119).

Görüldüğü gibi bu tanım, hem “competence” hem de “edinç” kavramlarını somut bir şekilde izah etmekten oldukça uzaktır. “Et-“ fiil kökünden, fiilden fiil yapma eki olan “-(i)nc” eki ile türetilerek terimleştirilen bu kelime, eski ve yerleşik bir kelime değildir. Bu sebeple anlamı açık olmamakla birlikte kelimenin anlamı üzerinde millî ve ilmî bir mutabakat henüz oluşmuş değildir. Üstelik “-(i)nc” ekinin ettirgenlik anlamı, bu yeni kelimenin anlamını daha karmaşık hâle getirmiştir. Mesela “kork-“ fiilinin köküne getirilen bu ek, kelimeye “korkutan”

anlamı vermektedir. Söz konusu ek “kork-“ fiilini “korkunç” yani “korkutan” anlamını içerecek bir biçime sokmuştur. Buna göre “-(i)nç” eki “et-“ fiilini “edinç” yaparak “ettiren” anlamına sokar ki “ettiren”in hüner anlamına gelen “competence” ile alakasız olduğu açıktır. Terimleşen kelime hiç olmazsa kök-gövde, temel anlam-yan anlam ilişkisi içinde olmalıdır. Okurlar, bir kelimenin temel anlamı ile terim anlam arasından en azından “Köprüyü geçtim.” cümlesindeki köprü ile “Pehlivan, sırtını yere vermemek için köprü kurdu.” cümlesindeki köprü arasında kurabildikleri benzerlik ve yakıştırma ilişkisine benzer ilişkiler kurabilmeliler. Görüldüğü gibi “çeviri edinci” ile “hüner” anlamına gelen “competence” kelimesi arasında böyle bir ilişki kurmak hayli güçtür.

Oysa “competence”ın “salâhiyet, kifayet, maharet, ustalık, hüner, kabiliyet, yetenek, beceri” şeklindeki Türkçe ve Türkçeleşmiş karşılıkları “edinç”ten daha aşına çağrışımlar uyandırmaktadır. Çeviribilimde Türkçe terim yapmak isteyen bilim insanları “çeviri edinci” yerine “çeviri salâhiyeti, çeviri kifayeti, çeviri mahareti, çeviri ustalığı, çeviri hüneri, çeviri kabiliyeti, çeviri yeteneği, çeviri becerisi” şeklinde bir tamlama oluşturmuş olsalardı hem bu işin uzmanlarına ve hem de bu işin meraklılarına, yani amatörlerine daha net ve daha anlaşılır mesajlar verebilirlerdi. Çünkü yerleşmiş, mazisi eski kelimeler her ne kadar etimolojik açıdan Türkçe olmasalar da şu anda yediden yetmişe her Türk insanının zihninde daha açık seçik resimler, daha somut kavramalar oluşturmaktadır. Maalesef dil ve çeviribilim terimleri bu gün böyle bir vazife üstlenememektedirler. Oysa terimler açık seçik ve dar anlamlı olmak zorundadırlar.

Çünkü terimler, belli bilim alanlarında araştırma yapan bilim insanları arasında tam bir anlaşma sağlayan dil unsurlarıdır. Terimlerin anlamları kişiden kişiye değişmemeli, farklı yorumlara müsaade etmemelidir. Çünkü belli bir bilim alanında çalışan bilim insanlarının belli, kesin ve ortak bir dille konuşmaları gerekir. Maalesef bu gün ülkemizde diğer disiplinlerin oldukça net ve kesin bir terimce dağarcıkları varken, özellikle filoloji ve onun alt dallarından olan dilbilim ve çeviribilim bilim alanlarında böyle bir ortaklık söz konusu değildir. Dünyanın bütün jeologları *mağmadan* aynı şeyi anlıyorken biz daha dilbilimde *sözcelem* şeklinde yapma bir kelimenin neyi karşıladığı konusunda şüpheler taşımaktayız. İşte bu şüphelerden birisi de kelime kelime çeviri terimi üzerinde oluşmuştur. Onun da terimcilerdeki tanımları pek net mesajlar vermemektedir. Bu terim, anlamı anlamına çevirinin karşıtı gibi gösterilir ama aslında onda da çevrilen anlamdır. Bazen de sözdizimsel çeviri gibi gösterilir ama işlemin bu çeviriyle alakası yoktur. Bu çeviri ilkesine kelime kelime çeviri adı verilir fakat “Hangi çeviride kelime çevrilmez” şeklinde bir soruların sorulacağı nedense akıllara gelmez.

1.1. Kelime kelime çeviri

Göktürk (1998) bu mevzuya “Sözcükler mi, anlam mı?” (s. 189) şeklinde bir başlıkla girer. Sözcükler çevrilince sanki anlam çevrilmezmiş gibi bir intiba uyandırır. Oysa herkes bilir ki kaynak dildeki bir kelime tercüme edilince karşı dile o kelimenin anlamı aktarılır. Bir kelimenin sesbirimlerinin karşı dilin sesbirimleri ile değiştirilmesi işlemi neticesinde karşı dile aktarılan daima anlamdır. En basit bir sözlükte bile tek bir kelimenin çevirisine bakıldığında anlamın tercüme edildiği görülür. Basit bir örnek olarak “book: kitap” şeklindeki tercümede anlamın aktarıldığı görülür.

Göktürk (1998) bu başlık altında, Hieronymus’un, Cicero’nun izinden giderek temelde *verbum e verbo*, sözcüğü sözcüğüne çeviri; *sensum exprimere de sensu* anlamın çevirisi şeklinde temelde iki çeviri tutumundan söz ettiğine değinir. (s. 18). Burada da sözcüğü sözcüğüne çeviride anlamın çevrilmediği intibayı verir. Bu da giriş bölümündeki iddialarımızı doğrular. Çünkü dil ve çeviribilimciler hâlâ *anlamın* ne olduğu konusunda mutabakata varmış değillerdir. Bizce kelimeler de gruplar, deyimler ve cümleler de anlamlı unsurlardır. Bir çevirmen bu unsurlardan hangisini çevirirse çevirsin anlamı çevirmiş olur. Yani bir çevirmen, kaynak dildeki bir kelimenin sesbirimlerini karşı dilinkiyle değiştirince ortaya o kelimenin karşı dildeki anlamı

çıkarmaz. Anlam bazı bilim insanlarının iddia ettiği kadar anlaşılabilir ve tarif edilmez bir kavram değildir. “/g/i/t/m/e/k/” sesbirimlerinden oluşmuş “gitmek” kelimesinin anlamı, tabiatta icra edilen “A” gibi bir başlangıç noktasından “B” gibi bir varış noktasına doğru yapılan harekettir. Yine “/s/u/” sesbirimlerinden oluşmuş “su” kelimesinin anlamı da tabiatta içtiğimiz, yıkandığımız; canlılara hayat veren o malum sıvıdır. O hâlde anlam “Kelimelerin, göstergelerin gösterdikleri soyut ve somut göndergelerdir.” şeklinde kolaylıkla tanımlanabilir. Diğer bir ifadeyle evrendeki soyut ve somut her şey, her nitelik, her hareket kelime ve göstergelerin anlamıdır. Evrendeki “taş”, kulağımıza çarpan “/t/a/ş/” ses topluluğunun anlamıdır.

Bu itibarla kelimeler anlamlıdır ve onlar çevriline de anlam çevrilmiş olur demek gerekir. Gitmek kelimesi Arapçaya “ez-zihab” ve su kelimesi de “el-mau” şeklinde çevriline kelimelerin anlamları çevrilmiş olur. Peki, niçin buna rağmen bu çeviri “kelime kelime çeviri”, “sözcüğü sözcüğüne çeviri” şeklinde adlandırılır? Bizce bu çeviri türü daha anlaşılır; temel anlam-terim anlam ilişkisi gösteren kelimelerle terimleştirilmelidir.

Çeviribilimciler sözcüğü sözcüğüne çeviri terimini mecaz anlamda kullansalar ve kendilerince ona makul izahlar getirseler de bu terimin net bir mesaj vermediği söylenebilir.

Berk (2005) kelime kelime çeviriyi şöyle tanımlar:

Sözcüğü sözcüğüne çeviri 1. (İng. *literal translation* Alm. *Wörtliche Übersetzung*). Çevirmenin kaynak metnin biçimsel özelliklerine bağlı kalarak ve genellikle erek dilin dilbilgisine uygun olarak çeviri metni ürettiği bir çeviri stratejisi. Sözcüğü sözcüğüne yapılan bir çeviri “doğal” olarak algılanan **özgür çevirinin** aksine genellikle yapay ve zorlama olarak algılanır. Jean Paul Vinay ve Jean Darbelnet sözcüğü sözcüğüne çeviriyi **doğrudan çevirinin** bir türü ve yedi çeviri işleminden biri olarak görür. (s. 150-151).

Görüldüğü gibi bu tanımda kelime kelime çeviri, anlamı anlamına çevirinin zıddı olarak tanımlanmaz. Daha çok asıl metne bağlı, üslubun çevirisymiş gibi tanımlanır. Bu tanım, kelime kelime çeviriyi anlamın çevirisi değilmiş intibahından uzaklaştırdığı için mühim sayılabilir.

Berk (2005) tanıma şöyle devam eder:

2. (İng. *word-for-word translation* Alm. *Wort-für-wort Übersetzung*). Kaynak metindeki sözcüklerin erek metindeki erek metne sözcüklerin diziliş sıralarının değiştirilmeden aktarıldığı çeviri türü. İ. Ö. 1. yy’da Cicero ve Horatius tarafından **anlamına göre çeviriye** karşıt olarak kazandırılan bir terim. Bu yöntemle göre kaynak metin, kaynak dildeki sözcük sırası (dizilişi) erek metinde korunarak çevrilir. Vinay & Darbelnet (1995) sözcüğü sözcüğüne çeviri 1 (*literal translation*) ve sözcüğü sözcüğüne çeviri 2’yi (*word for word translation*) eşanlamlı kabul eder. Oysa bazı başka yazarlar sözcüğü sözcüğüne çeviri 2’yi, sözcüğü sözcüğüne çeviri 1’in erek dildeki sözdizimine ve dilbilgisi kurallarına uyulmadığı uç bir uygulaması olarak görürler. Örneğin, “Ben gittim okula”, “*I went to school*” tümcesi sözcüğü sözcüğüne çeviri 2’dir, ancak “ben okula gittim” sözcüğü sözcüğüne çeviri 1’dir. (s. 151).

Burada da görüldüğü gibi “kelime kelime çeviri” terimi çeviribilimcilere ortak bir mesaj vermemektedir. Kimi bu terimi “anlamı anlamına çeviri” ilkesinin zıddı olarak anlarken kimi sözdizimine göre yapılmış bir çeviri olarak algılamaktadırlar. Bütün bunlar “çeviri” teriminin de çeviribilimcilerce ortak bir mesaj vermediğini fikrini akla getirir. Çünkü “çeviri” terimi net bir tanıma kavuşmuş olsaydı çeviribilimciler bu terime bu kadar farklı anlamlar ve tanımlar yüklemeslerdi.

Hülasa tanım nasıl yapılırsa yapılsın, bizce kelime kelime tercümede yapılan iş yine anlamı aktarmaktan ibarettir. Hatta çevirinin bütün çeşitlerinde bu esastır. Her çeviri ister dillerarası, ister göstergeler arası, ister diliçi, ister anlamı anlamına ister kelime kelime, ister sözdizimsel çeviriler olsun bizce bütün bunların hepsinde çevrilen, aktarılan anlamdır. Nitekim

Başkan (1978) kelime kelime çeviriyi “Sözcüğüne çeviri” (s. 27) diye adlandırır ve “Tümcedeki sözcük anlamlarının art arda dizilmesiyle elde edilen türdür. Örneğe, ‘o kitaplar ki onlar üzerindedir masanın.’” (s. 27) şeklinde tanımlar. Başkan bu tanımında sözcüğüne çeviride kelimelerin anlamlarının çevrildiğini söyler. Çünkü sözcük anlamlarının art arda dizilmesi için önce sözcüklerin anlamlarının bulunması gerekir.

1.2. Kelime kelime çeviriye bir örnek

Şimdi bir İngilizce cümleyi Başkan’ın ifade ettiği usulle çeviriye tabi turalım. Görülecektir ki sökülme ve yapım işlemini, yani temel anlamda çeviri işlemini yaptıktan sonra karşı dile kelimelerin anlamları aktarılmış olacaktır. *We discussed the merit of herbal tea* cümlesi “Biz tartıştık fayda dan bitki çay” şeklinde çevrilince asıldaki cümledeki kelime sıralanışına dikkat edilmiş olur. Ancak bu bir çeviri sayılamaz. Buna rağmen karşı dile kelimelerin anlamları çevrilmiş olur ve kelime kelime çeviri anlamın çevirisi olmuş olur. Bir cümledeki sözdizimini aynen gözetmek ise asla çeviri değildir; çünkü kelime bazında çeviri, asıldaki kelimelerin sesbirimlerinin karşı dile göre değiştirilmesi iken cümle bazında çeviri de asıldaki sözdizilişinin karşı dilinkine göre değiştirilmesi demektir. Çeviride nasıl ki asıldaki sesbirimler korunmuyorsa, sözdizilişi de korunmamalıdır. Aksi takdirde çeviri yapılmış olmaz.

Bu itibarla aslın sesbirimlerine sadık tercüme ifadesi nasıl anlamsız ise, aslın sözdizimine sadık çeviri de o derece anlamsızdır. Bu sebeple Başkan’ın “sözcüğüne çeviri” tanımını da anlamsız ve yetersiz bulmaktayız. Yukarıdaki cümle “Bitki çayının faydasını tartıştık.” şeklinde tercüme edilince asıldaki cümledeki kelimelerin anlamı ve söz dizimi Türkçeye göre çevrilmiş olur. Neticede ortaya anlamlı bir cümle çıkar. Bu cümleyi söyleyenin kastı tam da budur. Peki, kelime kelime çeviride de anlamı anlamına çeviride de neticede anlam çevriliyorsa bu birinci ilke nasıl terimleştirilmelidir? Bu meseleyi tam vuzuha kavuşturmak için bugünkü çeviribilimcilerin “anlamı anlamına çeviri” dedikleri bir çeviri örneği ile yine bugünkü çeviribilimcilerin “kelime kelime çeviri” diye kabul ettikleri bir çeviri örneğini karşılaştıralım. *Kur’an*’ın Leheb suresinin birinci ayetinden örnek verelim.

تبت يدا ابي لهب (111/Tebbet, 1) “Tebbet yeda ebi lehebin/Ebu Leheb’in iki eli kurusun” (Turgut, 2005, s. 603). Turgut’un bu çevirisi kelime kelime çeviri olarak kabul edilebilir. “Helak olsun Ebu Leheb! Zaten helak olacak” (Öztürk, 2015, s. 692). Öztürk’ün bu çevirisi de anlamı anlamına bir çeviri kabul edilebilir. Zaten kendisi de tercümesini “Anlam ve yorum merkezli” olarak adlandırmıştır. Tercüme ilkesini Öztürk böyle adlandırırken o da “Anlam ve yorum merkezli olmayan tercüme mi var” şeklinde bir soru sorulacağına ihtimal vermemiş olmalıdır. “The power of Abû Leheb will perish/Ebû Leheb’in iktidarı, gücü yok olacak.” (Pickthall, 1999, s. 603). Pickthall’ın bu tercümesi de anlamı anlamına bir çeviri kabul edilir.

Bu üç tercüme karşılaştırıldığında şu çizgi oldukça net bir şekilde kendini gösterir. Ali Turgut’un çevirisinde ayetin cümlelerini oluşturan kelimelerin temel anlamları verilmiştir. Öztürk, Ebu Leheb ile mecaz-ı mürsel sanatı yapıldığı anlamıştır. “Parça olan ‘iki el’ söylenmiş, bütün olan ‘Ebu Leheb’ kast edilmiştir.” düşüncesiyle Öztürk, cümlede geçen “iki el”i “Ebu Leheb” diye çevirmiştir. Pickthall ise cümlede geçen “iki el” ile mecaz sanatı yapıldığı kanaatine varmış ve “iki el” in mecaz anlamını tercüme etmiştir.

3. SONUÇ.

Yukarıdaki mütalaalar ışığında artık şunu kesinlikle söyleyebiliriz. Kelimelerin düz, konuşma, temel, sözlük, gerçek ve hakiki anlamları şeklinde adlandırılan bir ilk anlamları; bir de mecaz, terim, deyim, argo ve istiarî diye adlandırılan yan anlamları vardır. Dikkat edilirse bugün çeviribilimcilerin “kelime kelime” çeviri diye adlandırdıkları çeviri türü, kelimelerin ilk anlamlarının çevirisinden ibarettir. Anlamı anlamına çeviri dedikleri türde ise kelimelerin kast edilen anlamlarının çevrildiği görülür. Bu itibarla daha anlamlı ve anlaşılır; gerçekçi bir terimleştirme olması açısından “kelime kelime çeviriye” “temel anlam” çevirisi; “anlamı

anlamına” çeviriye ise “kastın” veya “niyetin” çevirisi demenin daha isabetli olacağı kanaatini taşımaktayız.

KAYNAKLAR

- Alderson, A. D. and İz, Fahir (1980). *The Concise Oxford Turkish Dictionary*, Ankara: Tansaş.
- Başkan, Özcan (1978). “Dilde Çeviri İşlemi”, *Türk Dili Aylık Dil ve Yazın Dergisi*, S. 322, s. 26-36.
- Berk, Özlem (2005). *Kavramlar Işığında Çeviribilim Terimcesi*, İstanbul: Multilingual, Yabancı Dil Yayınları.
- Çağbayır, Yaşar (2007). *Orhun Yazıtlarından Günümüze Türkiye Türkçesinin Söz Varlığı Ötüken Türkçe Sözlük*, İstanbul: Ötüken.
- Göktürk, Akşit (1998). *Çeviri: Dillerin Dili*, İstanbul: YKY yayınları.
- Karaman, H., Özek, A., Dönmez, İ. K., Çağrı, M., Gümüş, S., Turgut, A. (2005), *Kur’an-ı Kerim ve Açıklamalı Meali*, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Öztürk, Mustafa (2015). *Kur’an-ı Kerim Meali Anlam ve Yorum Merkezli Çeviri*, Ankara: Ankara Okulu Yayınları.
- Parlatır, İ., Gözaydın, N., Zülfikar, H. (1998). *Türkçe Sözlük*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Pickthall, Marmaduke (1999). *The Glorious Qur’ân*, İstanbul: Çağrı Yayınları.